

Alueelliset ilmastostrategiat

TuTu-seminaari, Helsinki 10.2.2009

Tutkimuspäällikkö (vs.) Lasse Peltonen
Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus (YTK)
Teknillinen korkeakoulu

Paikallis- ja aluetason rooli - Lähtökohtia

- Kansainvälisten ilmastopöimusten velvoitteet koskevat valtioita → miten vastuut ja roolit jakautuvat Suomessa alueittain & paikallisesti?
- Alueiden erilaiset haavoittuvuudet ilmastonmuutoksen vaikutuksille
- Alueiden erilaiset edellytykset (capacity) hillintä- ja sopeutumistoimiin.
- Aluetason skaala tärkeä ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta (esim. Yhdyskuntarakenteen hajautumine, työssäkäyntialue) ja sopeutumisen kannalta (esim. tulvat ja valuma-alue – näkökulma)

Kuntatasolta aluetasolle

- “critical questions concerning the extent to which cities and local governments can address the challenges of sustainability remain unanswered. [...] [I]nterpretation and implementation of sustainability are shaped by forms of governance which stretch across geographical scales and beyond the boundary of the urban.”
(Bulkeley & Betsill 2005)

Politiikkojen alueellistuminen ja "territoriaalisen koheesion" näkökulma

- Politiikkojen alueellistumisen pidempi trendi OECD-maissa 1970-luvulta lähtien (Jeffery 2008). Samanaikainen ympäristökysymysten esiinmarssi
- "Territorial cohesion is about targeting places rather than sectors as focus of policy, and measuring success by examining the ways in which the ensemble of sectoral policies are affecting places and life chances of people who live and work there" (Davoudi 2005)
- Ilmastopolitiikan ja aluepolitiikan yhteensovittaminen??

Ilmasto- ja energiastrategia 2008:

Toimenpide-ehdotuksia alueiden suuntaan

- Valtioneuvosto edellyttää, että maakunnat ja kaupunkiseudut laativat omat ilmasto- ja energiastrategiansa sekä niiden toteutusohjelmat valtakunnallisen ilmasto- ja energiastrategian pohjalta.
- Yhdyskuntarakenteen suunnittelun keinoin pyritään eheään kunta- ja seutukeskusten rakenteeseen, jossa asumisen, työpaikkojen ja palvelujen läheisyys vähentää liikennetarvetta.
- Valtion ympäristöhallinto tehostaa maakuntien ja kuntien alueidenkäytön ohjausta valtakunnallisen ilmasto- ja energiastrategian tavoitteiden toteuttamiseksi.
- Valtion suuntaamaa tukea kuntien energiansäästöinvestointeihin ja energiakatselmuksiin tullaan jatkossa kohdistamaan erityisesti energiaohjelma- ja sopimuskunnille.
- Edistetään kierrätykseen soveltumattoman jätteen polttoa ja biokaasun tuotantoa pyrkimällä alueellisissa jätesuunnitelmissa riittävään ja alueellisesti tasapainoiseen jätteen energiahyödyntämiskapasiteettiin.

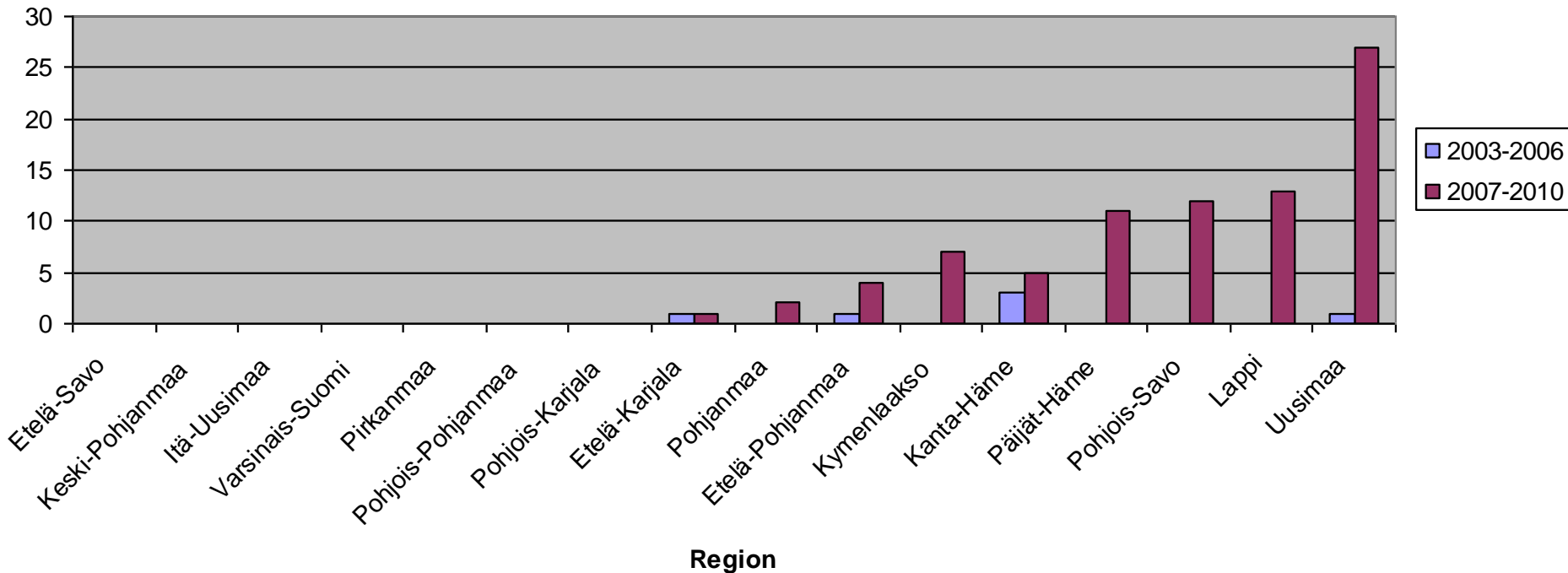
Sopeutuminen

- Kansallinen sopeutumisstrategia 2005 – ensimmäinen laatuaan Euroopassa
- Sektoraalinen näkökulma korostuu – alueellinen tarkastelu puuttuu
- Aluetason aloitteet uusia

Ilmastonmuutos maakuntatasolla

Mentions of climate change & policy in Finnish Regional development programmes

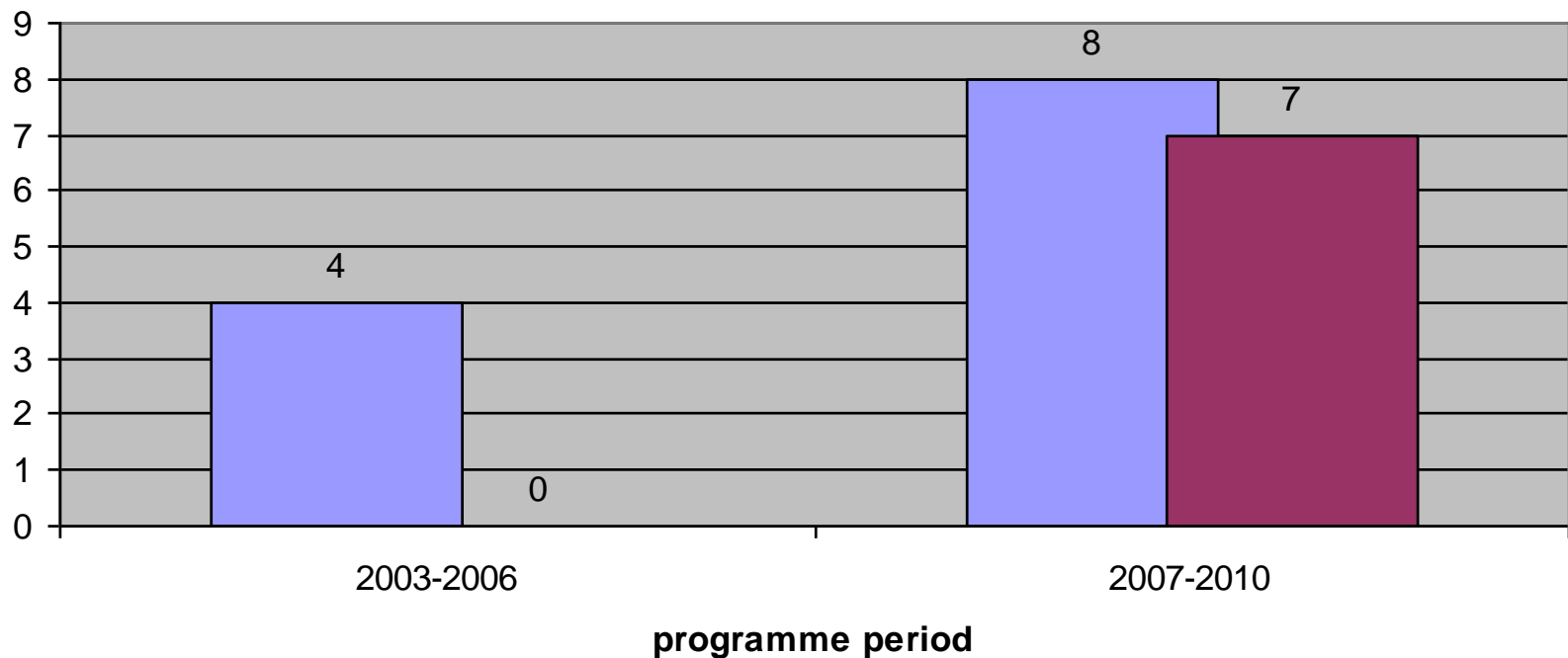

Lasse Peltonen

HELSINKI UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
Centre for Urban and Regional Studies (YTK)

Myös sopeutuminen tulossa mukaan

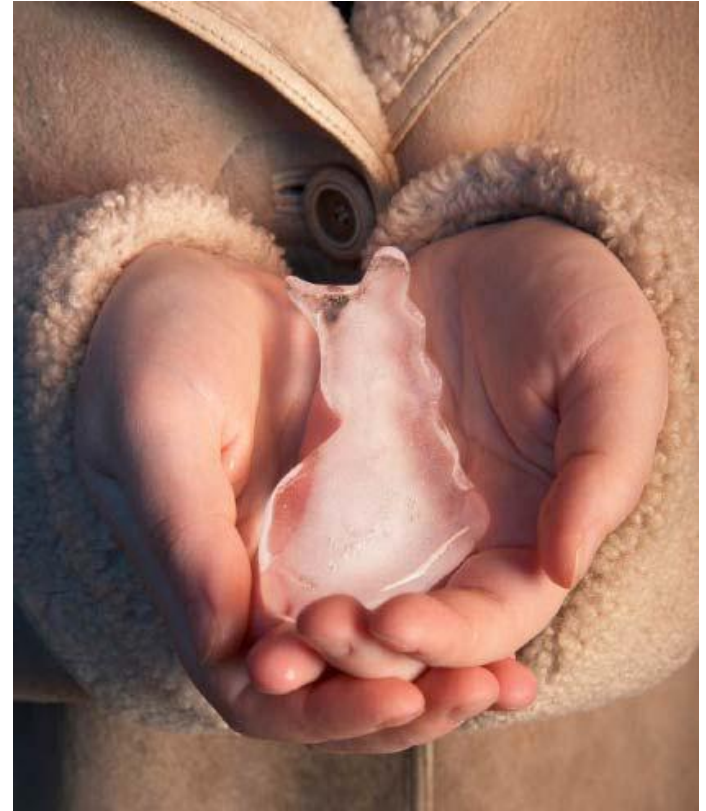
Number of regional development programmes (of a total of 16) addressing climate change mitigation and adaptation

■ addressing mitigation ■ addressing adaptation

Kuntien ilmastokampanja

- ICLEI:n kampanja toiminut Suomessa vuodesta 1995 lähtien
- Kampanjassa mukana 51 kuntaa, joissa asuu yhteensä noin puolet suomen asukkaista
- Kunnat kartoittavat omat CO₂-päästönsä, laativat suunnitelmat päästöjen vähentämisestä, toteuttavat suunnitelmia ja seuraavat tuloksia
- Kansainvälinen ulottuvuus (Aalborg, Covenant of mayors)
- Sopeutuminen uutena asiana

Kuntien ilmastokampanja

- Jyväskylän, Kuopio, Mikkelin, Oulun, Rauman, Salon, Tampereen, Toijalan, Turun ja Ylöjärven kunnilla omat ilmastostrategiansa.

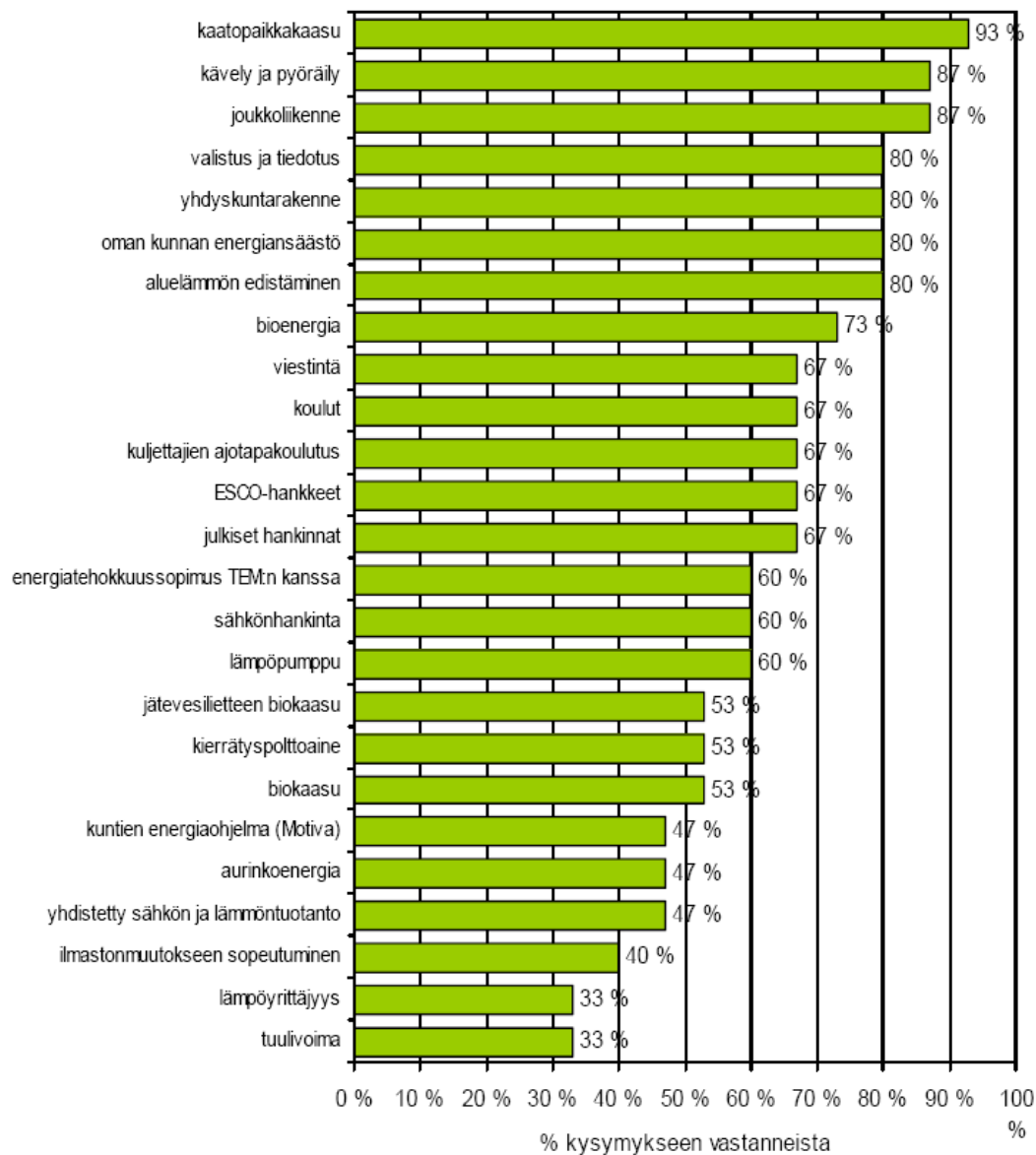
Strategioissa keskeisiksi ovat nousseet seuraavat aihealueet:

- maankäytön suuntaviivat mukaan lukien asuntotuotannon sekä työpaikkojen ja palveluiden sijoittuminen
- joukkoliikenteen saavutettavuus ja palvelutaso,
- energiantuotanto ja jakelu kuten kaukolämpö sekä
- jätehuolto

Toimintaohjelmassa tai –strategiassa mukana olleet teemat

Kuntien ilmasto- kampanja

Kuntaliitto: Raportti Kuntien
ilmastokampanjan kyselystä
2008

Tampereen seudun ilmastostrategia

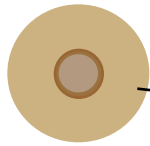
- Tampereen seudun ilmastostrategia on kytketty asumisen, liikenteen ja yhdyskuntasuunnittelun strategioihin
- Rakennemallityön pohjalta tarkastelussa erilaisia maankäytön vaihtoehtoja, joita arvioidaan myös niiden ilmastovaikutusten perusteella
- Aiesopoimus kuntien välillä, johon kirjataan hillintä- ja varautumistoimet
- Kansalaisosallistumista tukeva ILMANKOS-kampanja (SITRA, YTK)

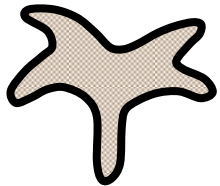
Lasse Peltonen

HELSINKI UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
Centre for Urban and Regional Studies (YTK)

Tampere: Rakennemallivaihtoehdot

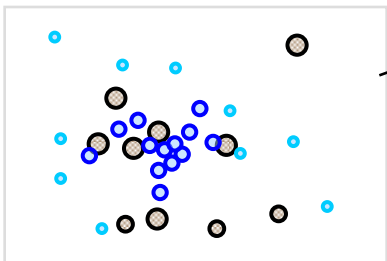
○ Tiivistynvä kaupunkiseutu

○ Joukkoliikennekäytäviin
tukeutuva kaupunkirakenne

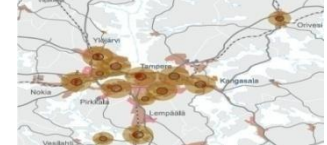

○ Monikeskusmalli

○ Vertailupohja:
Hajautuva kaupunkirakenne

Tampere - rakennemallien kuvaus – Ilmastonmuutos, energiankulutus

Ilmastonmuutoksen hillintä ja kiinteät lähteet				
Rakennusten lämmitys- ja jäähdytysenergia	<p>Maksimaalisesti otettavissa käyttöön energiatehokas kaukolämpö ja -kylmä, joka synnytetään sähkön ja lämmön yhteistuotantona. Keskitetyn rakenteen hyödyt/riskit.</p>	<p>Huonommat mahdollisuudet energiatehokkaalle kaukolämmölle ja -kylmälle. Tiivistämisen kautta mahdollisuuksia kaukolämmön lisäykselle.</p>	<p>Nykykäytännöillä huonohkosti toteutettavissa kaukolämpö ja -kylmä sähkön ja lämmön yhteistuotannolla, mutta 2020 jälkeen tilanne toinen. Ostosähköä joudutaan ostamaan muualta. Pienvoimalat ja biopolttoaineet mahdollisuus lämmön tuotannossa.</p>	<p>Yhdyskuntarakenteen hajanaisuus tekee kaukolämmön käytön kalliiksi. Huomio rakennusten energiatehokkuuteen (passiivitaloihin) ja jäähdytykseen.</p>
Jätehuolto	<p>Keskitetyssä jätehuollossa reitistöt todennäköisesti lyhyimmät</p>	<p>Keskitetyssä jätehuollossa reittien optimointiin huomio</p>	<p>Keskitetyssä jätehuollossa reittien optimointiin huomio</p>	<p>Keskitetyssä jätehuollossa mallissa todennäköisesti pisimmät reitit</p>
Huomioita	<ul style="list-style-type: none"> -Seudun kaukolämmönenergiapaletin haavoittuvuus (saatavuus, hinnan nousu), uusiutuvien energialähteiden vähäinen osuus, -Jätteiden käsittelymallien vaikutus- voidaanko löytää eroja esim. biokaasun hyödyntämisessä? -Lämpöpumput, jäteveden hyötykäyttö ym. tekniset ratkaisut on erikseen arvioitava -Mitkä ovat energiatehokkaan lämmön-/kylmätuotannon toteuttamismahdollisuudet eri malleissa ja erityyppisillä alueilla tulevaisuudessa ? <p style="text-align: right;">Lähde: Pöyry Environment Oy 2008 http://www.tampereenseutu.fi/hankkeet/rakennemallityo/</p>			

Lopuksi

- Päätöksenteon tiukat paikat vasta tulossa
- Miten toimijat sitoutuvat alueelliseen yhteistyöhön?
- Kansalaisten osallistumisen rooli alueellisissa strategioissa?
- Mikä mahdollistaa, mikä estää paikallisia ja seudullisia ilmastopäätöksiä?

Ilmastonmuutoksen huomioarvo – mahdollisuuksien ikkuna

